

AQSH SUG'URTA BOZORINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Turayev Ulug'bek G'ayrat o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

2-kurs magistri

Annotatsiya: *Ushbu maqolada AQSH sug'urta bozorining o'ziga xos xususiyatlariva unda mavjud muammolar, shuningdek ushbu bozorni rivojlantirishda sug'urta munosabatlarini erkinlashtirishning zarurligi yoritilgan. Qolaversa, AQShda tibbiy xizmat juda qimmatga tushadi, shuning uchun sug'urta tizmini haqida qimmatli ma'lumotlar keltrilgan.*

Kalit so'zlar: *sug'urta faoliyati, sug'urta bozori, ustav kapitali, minimal talab, sug'urta nazorati, sug'urta bozorini rivojlantirish agentligi.*

Davlat tibbiy sug'urtasi mavjud, ammo bu faqat qariyalar uchun, yoki harbiylar yoki kam ta'minlangan oilalar uchun. Ammo kambag'allar uchun klinikalarni tanlash, ularning joylashgan joylari kabi, ayniqsa boy emas.

Oddiy odamlar tibbiy sug'urtani o'zlari va oilalari sotib olishlari kerak.

Sizning ish beruvchingiz ham sug'urtalashni amalga oshirishi mumkin, ammo keyin oylik sug'urta qiymati ish haqingizdan ushlab qolinadi.

AQShda tibbiy sug'urtaning uch turi mavjud:

Tish (tishlarni sug'urtalash).

Oftalmik (ko'rishni sug'urtalash).

Umumiy tibbiy (tibbiy sug'urta).

Odatda ish beruvchi ushbu uchala turni birdaniga tuzadi. Sug'urta Amerika bozorida taqdim etilgan bir nechta yirik kompaniyalarda chiqariladi: Aetna, UnitedHealth, MetLife. Barcha sug'urta bitta kompaniyada bo'lishi shart emas.

Masalan, bizda Aetna dan tibbiy sug'urta, MetLife kompaniyasidan tish sug'urtasi va VSPdan ko'z sug'urtasi bor.

AQShda tibbiy xizmat juda qimmatga tushadi, shuning uchun sug'urta qilmasdan tibbiy qarzga botib ketishingiz mumkin. Amerikaliklarning bankrotligi sabablari to'g'risidagi statistik ma'lumotlarni ko'rib chiqib, AQShda kasal bo'lishning keragi yo'qligini osonlikcha tushunasiz.

Oddiy misol: fizik terapevtning sug'urtasiz tashrifi 400 dollarni tashkil qilishi mumkin. Agar siz jiddiy va shoshilinch narsaga duch kelsangiz, masalan, singan bo'lsangiz, siz shoshilinch xonada bo'lasiz va u erda bir necha soatni bir necha protseduralar bilan o'tkazgan bo'lsangiz, siz 10 dollargacha pul to'lashingiz mumkin.

Har bir ish beruvchi uchun sug'urta kompaniyalari individual rejalarni ishlab chiqadilar. Shunday qilib, sharoitlar sug'urta va ish beruvchiga bog'liq ravishda farq qilishi mumkin.

Agar umumiy ma'noda tavsiflangan bo'lsa, unda xodimdan sug'urta qilish uchun oylik summa ish haqidani ushlab qolinadi. Bundan tashqari, bu miqdor sug'urta tarkibiga qancha oila a'zolariga bog'liq.

Sug'urta uchun hech narsa to'lamaslik mumkin, ammo keyin ushbu rejada katta chegirma olinadi. Ya'ni, masalan, tibbiy xarajatlarni uchun yiliga birinchi 10 dollarni to'layman, sug'urta qolganini qoplaydi. Bunday reja yaxshi, chunki har oyda ish haqidani

hech narsa ushlab qolinmaydi va agar hech kim kasal bo'lmasa, unda sarf-xarajatlar bo'lmaydi.

Agar biron-bir katta ish bo'lsa, sug'urta birinchi \$ 10 dan tashqari hamma narsani qoplaydi.

Har bir sug'urta kompaniyasida birgalikda ishlaydigan shifokorlar va kasalxonalar ro'yxati (tarmoq) mavjud. Shifokorning kontaktlari odatda sug'urta veb-saytida qidiriladi, shundan so'ng siz unga qo'ng'iroq qilasiz, uchrashuvni tayinlang va uchrashuv narxini aniqlang. Agar sizda katta sug'urta ajratmasi bo'lsa ham, tarmoqdagi shifokorni ko'rish narxi tarmoqdan tashqaridagi shifokorga qaraganda arzonroq bo'ladi.

Har bir shifokorning o'z qoidalari bor, ammo umuman olganda, ko'pchilik shifokorlar uchrashuv uchun joyida hech narsa to'lamaydilar. Keyin sug'urta sizni hisob-fakturaga tortadi, shundan keyin siz u bilan shug'ullanasiz.

AQShdagi aksariyat dorilar faqat retsept bo'yicha sotiladi va faqat shifokor tomonidan berilishi mumkin. Barcha retseptlar shifokorning yozuv stolida tayyorlanadi, unda uning ismi, lavozimi, litsenziya raqami, u qabul qilgan klinikaning manzili va sug'urta ma'lumotlari ko'rsatilgan.

Siz ushbu ko'rsatmani dorixonaga berasiz, shundan so'ng farmatsevt sizning davolanish provayderingiz bilan bog'lanib, dori uchun kim to'laydi va uning narxi qancha bo'ladi. Siz retseptni qo'lingizda klinikada olishingiz yoki darhol o'zingiz uchun qulay bo'lgan dorixonaga yuborilishini so'rashingiz mumkin. Ba'zida sug'urta kompaniyasi retsept bo'yicha noroziligini bildirishi mumkin, shundan keyin farmatsevt sug'urta va shifokorning o'zi bilan bog'lanadi va ular birgalikda buyurilgan dorini qanday almashtirishni hal qilishadi. Har bir narsa juda individual va sizning rejangizga, ba'zan esa inson omiliga bog'liq.

Farmatsevt sizga shifokor buyurgan darajada aniq dori-darmonlarni tayinlaydi, bundan kam emas. Bunga qo'shimcha ravishda, agar retsept ruxsat bersa, siz yana retseptni to'ldirishingiz va shifokorga murojaat qilmasdan yana bir xil miqdorda dori-darmon olishingiz mumkin. Ushbu turdagi retsept shifokorga bog'liq.

Shunday qilib, bitta shifokor bizga dori-darmonlar bilan retseptni bor-yo'g'i bir oyga, tashrifisiz uzaytirish imkoniyatisiz, boshqa shifokorni esa ikki oyga yozdi. Hech bo'lmaganda bizga 250 dollar tejab qoldi.

Ba'zi shtatlarda, hatto uy tibbiy asbob-uskunalari qat'iy retsept bo'yicha sotilishi mumkin. Masalan, Nyu-Jersida siz haddan tashqari nebulizer sotib olmaysiz.

Tishlar haqida. Ko'pgina stomatologik rejalar xarajatlarning katta qismini qoplaydi (biznikining 80 foizi qoplaydi) va shu bilan birga biz oyiga hech narsa to'lamaymiz.

Ko'zni sug'urta qilish xarajatlarning 80 foizini qoplaydi, shuningdek, odatda yiliga bir marta bepul ko'z tekshiruvi + bepul ko'zoynak ramkalari (linzalarni ishlab chiqarish odatda 70 foizni qamrab oladi).

2021-yil 23-oktabr kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Sug'urta bozorini raqamlashtirish va hayot sug'urtasi sohasini rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi PQ-5265-qarori qabul qilindi.

Qarorga asosan, milliy sug'urta bozorining jadal rivojlanishini ta'minlash, iste'molchilarning sug'urta bozoriga bo'lgan ishonchini oshirish, shuningdek, 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini «Yoshlarni qo'llab-quvvatlash va aholi salomatligini

mustahkamlash yili»da amalga oshirishga oid davlat dasturida belgilangan vazifalarni bajarish maqsadida:

- 2022-yil 1-iyuldan boshlab sugʻurtaning barcha turlarini (klasslarini) elektron shaklda amalga oshirishga ruxsat beriladi. Barcha sugʻurta turlari boʻyicha sugʻurta polisleri Moliya vazirligi huzuridagi Sugʻurta bozorini rivojlantirish agentligi Sugʻurta toʻlovlarini kafolatlash jamgʻarmasi bilan birgalikda yuritadigan yagona avtomatlashtirilgan axborot tizimida roʻyhatga olinadi;

- 2023-yil 1-yanvardan boshlab majburiy sugʻurtaning barcha turlari boʻyicha sugʻurta polislarini qogʻoz blankalarda rasmiylashtirish amaliyoti bekor qilinadi.

2022-yil 1-yanvardan 2025-yil 1-yanvarga qadar hayot sugʻurtasi sohasida faoliyat yuritayotgan sugʻurta tashkilotlarining mazkur faoliyati qismi uchun hisoblanadigan foyda soligʻi boʻyicha belgilangan soliq stavkasi 50 foizga kamaytiriladi.

2022-yil 1-yanvardan 2024-yil 1-yanvarga qadar ish beruvchi tomonidan oʻz xodimlari uchun baxtsiz hodisalardan ehtiyot shart sugʻurta qilish va tibbiy sugʻurta turlari boʻyicha tuzilgan sugʻurta shartnomalari asosida Oʻzbekiston Respublikasida sugʻurta faoliyatini amalga oshirishga litsenziyasi boʻlgan yuridik shaxslarga yoʻnaltiriladigan mablagʻlar jismoniy shaxslarning jami daromadi sifatida qaralmaydi.

Jismoniy shaxslarning uzoq muddatli hayot sugʻurtasi shartnomasi boʻyicha yoʻnaltirilgan mablagʻlari hamda ularga toʻlangan sugʻurta toʻlovi (sugʻurta toʻvoni) Oʻzbekiston Respublikasi Soliq kodeksiga asosan soliqqa tortilmasligi belgilandi.

Sugʻurta toʻlovlarini kafolatlash jamgʻarmasi Moliya vazirligi huzuridagi Sugʻurta bozorini rivojlantirish agentligi hamda Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi bilan birgalikda 2022-yil 1-iyunga qadar transport vositalari egalari fuqarolik javobgarligini majburiy sugʻurta qilish boʻyicha yagona axborot tizimi negizida barcha sugʻurta polislarini roʻyhatga oluvchi va ularning aylanmasini nazorat qiluvchi yagona avtomatlashtirilgan axborot tizimi (keyingi oʻrinlarda – Yagona axborot tizimi) joriy etilishini taʼminlaydilar.

Sugʻurta shartnomalarini Yagona axborot tizimi orqali rasmiylashtirish sugʻurta tashkilotlari uchun majburiy hisoblanadi.

Moliya vazirligi sugʻurta tashkilotlari tomonidan ixtiyoriy pensiya sugʻurtasi hamda uzoq muddatli (besh yil va undan ortiq) hayot sugʻurtasi turlari boʻyicha sugʻurta mukofotlari hisobidan shakllangan mablagʻlarni investitsiya qilish maqsadida inflyatsiyaga bogʻlangan davlat qimmatli qogʻozlarga yoʻnaltirish boʻyicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqadi.

Hayot sugʻurtasi sohasidagi milliy kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlash hamda xalqaro tajribani Respublikada joriy qilish yuzasidan Yaponiyaning The Foundation for The Advancement Of Life & Insurance Around The World (FALIA), Oriental Life Insurance Cultural Development Center (OLICD) va boshqalar rivojlangan mamlakatlarning xalqaro hayot sugʻurtasi jamgʻarmalari (uyushmalari) bilan tajriba almashinuvi amaliyoti yoʻlga qoʻyiladi.

Bugungi kunda jahon bozori kon'yukturasidagi keskin o'zgarishlar, globallashuv sharoitida raqobat tobora kuchayib borayotgani davlatimizni yanada barqaror va jadal sur'atlar bilan rivojlantirish uchun mutlaqo yangicha yondashuv hamda tamoyillarni ishlab chiqish va ro'yobga chiqarishni taqozo etmoqdaki, buni e'tiborga olgan holda mamlakatimizda qabul qilingan 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasining uchinchi yo'nalishida makroiqtisodiy barqarorlikni yanada mustahkamlash va yuqori iqtisodiy o'sish sur'atlarini saqlab qolishda bir necha vazifalar belgilanib olindi. Shulardan biri sug'urta va lizing hamda boshqa moliyaviy xizmatlar hajmini ularning yangi turlarini joriy qilish va sifatini oshirish hisobidan kengaytirish, shuningdek, kapitalni jalb qilish hamda moliyaviy institutlar va aholining erkin resurslarini joylashtirishdagi muqobil manba sifatida fond bozorini rivojlantirishdir.

Mamlakatimizda bosqichma - bosqich bozor munosabatlari shakllanishi va rivojlanishi, iqtisodiyot subyektlarining yuksak darajadagi iqtisodiy mustaqilligi, erkinligi darajasi ortib borayotgan jarayonda doimo risklar mavjud bo'lishi kuzatiladi. Ular manfaatlariga zarar keltirishi mumkin bo'lgan va doimiy takrorlanib turadigan risklarni qayta taqsimlash, ya'ni o'ziga xos bo'lgan maxsus xizmat bilan sug'urta shug'ullanadi. Sug'urta xizmati bahosining yuqori chegarasi talab hajmi va bank foizining miqdori bilan aniqlanadi. Sug'urta xizmatining ma'lum bir turiga yetarli darajada talab mavjud bo'lganda, sug'urta tashkiloti mazkur xizmat bahosini yuqori darajada saqlab turishi mumkin. Lekin, vaqt o'tishi bilan bozorda sug'urta xizmati ko'rsatish turlarining ko'payishi bilan, o'z-o'zidan tarif stavkalari kamayadi.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Bland David, Insurance: Principles and Practice, The Chartered Insurance Institute, 1993, ISBN 1-85369-112-7, page 26.
2. Shennaev X. O'zbekiston su'gurta bozori. Toshkent, Iqtisod-Moliya nashriyoti, 2013. – 130-bet.
3. Tukhtabaev, J. S., Botirov, E. X., Xasanov, N., Uktamov, K. F., & Rakhimov, I. I. Jamshid Sharafetdinovich Tukhtabaev-Prospects for the establishment and development of fat clusters in food safety.
4. Patra, I., Ansari, M. J., Emad Izzat, S., Uktamov, K. F., Abid, M. K., Mahdi, A. B., ... & Sharma, H. Synthesis of efficient Co-MOF as reusable nanocatalyst in the synthesis new 1, 4-dihydropyridine derivatives with antioxidant activity. *Frontiers in Chemistry*, 943.
5. Tukhtabaev, J., Jalilov, I. X., Uktamov, K. F., Kukhar, V. S., & Neverova, O. P. NECESSITY OF USING INTERNAL AUDIT SERVICE IN ECONOMIC ENTITIES. *THEORETICAL & APPLIED SCIENCE Учредители: Теоретическая и прикладная наука*, (8), 393-397.
6. Тухтабоев, Д., Разакова, Б., & Уктамов, Х. (2020). THE ROLE OF THE DIGITAL ECONOMY IN ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE COUNTRY.
7. Uktamov, X. (2020). Korxonalarining iqtisodiy xavfsizlik tizimini tashkil etishning nazariy asoslari. *Архив научных исследований*, (21).

8. Uktamov, X. (2020). МЕХАНИЗМЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ. *Архив научных исследований*, 34.

9. Уктамов, Х. Ф. (2022). КОРХОНАЛАР ИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИГИ ТУШУНЧАСИГА НИСБАТАН ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ ҚАРАШЛАР. *YANGI O'ZBEKISTONDA MILLIY TARAQQIYOT VA INNOVASIYALAR*, 15-18.

10. Uktamov, K. F. (2022). THE ECONOMIC SECURITY OF THE STATE: THE INSTITUTIONAL ASPECT. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*, 3(6), 1626-1633.

11. Уктамов, Х. Ф. (2022). КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК КОРХОНАЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ЙЎЛЛАРИ. *Архив научных исследований*, 2(1).

12. Уктамов, Х. Ф. (2022). САНОАТ КОРХОНАЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ХАВФСИЗЛИГИНИ БАҲОЛАШНИНГ КЎРСАТКИЧЛАР ТИЗИМИ. *Архив научных исследований*, 2(1).

13. Uktamov, K. F. (2021, July). FACTORS AFFECTING THE SUSTAINABILITY OF "UZKIMYOSANOAT" IN UZBEKISTAN. In *E-Conference Globe* (pp. 281-282).

14. Nazarova, S. A., Mirzarahimov, B. H., Narmanov, U. A., Ortikov, O. H., & Uktamov, K. F. (2021). The Role Of Uzbek Tourism Culture And Its Historical And Cultural Transformation Processes In Economic Development. *Int. J. Of Aquatic Science*, 12(3), 2776-2785.

15. Baratova, D. A., Khasanov, K. N., Musakhonzoda, I. S. O., Tukhtarova, M. Y. Q., & Uktamov, K. F. (2021). Econometric Assessment of Factors Affecting the Development of Life Insurance in Uzbekistan. *REVISTA GEINTEC-GESTAO INOVACAO E TECNOLOGIAS*, 11(2), 1123-1138.

16. Уктамов, Х. Ф. (2017). Корхоналарнинг иқтисодий хавфсизлик тизимини ташкил этишнинг назарий асослари “Ўзбекистон иқтисодиётининг инноватцион ривожланиши доирасида ташқи иқтисодий фаолиятни давлат томонидан тартибга солишнинг долзарб муаммолари” мавзусида республика илмий-назарий конференцияси 2017 йил 14-декабр, Тошкент ш. *Тошкент давлат иқтисодиёт университети*.

17. Уктамов, Х. Ф. (2018). Корхоналар иқтисодий хавфсизлигини таъминлашнинг илмий-назарий жихатлари. *Бизнес-Эксперт журнали*, 7.

18. Salah Aldeen, O. D. A., Mahmoud, M. Z., Majdi, H. S., Mutlak, D. A., Fakhriddinovich Uktamov, K., & Kianfar, E. (2022). Investigation of Effective Parameters Ce and Zr in the Synthesis of H-ZSM-5 and SAPO-34 on the Production of Light Olefins from Naphtha. *Advances in Materials Science and Engineering*, 2022, 1-22.